Перасылка аплачана рычалтам. Цана асобнага нумару 20 гр.

№ 5. Вільня, Субота 20 Ліпня 1929 г. Год I.

СЬВЕТ

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі Вільня, Вялікая вул. № 3 кват 10. (над цынкаграфіяй Занеўскага).

„СЬВЕТ" каштуе на год — 8 зал., на паўгоду — 4 зал.; на чверць году — 2 зал., на 1 месяц — 1 зл.

ЦАНА АБВЕСТАК: на 1-шай старонцы 30 гр., 2 і 3—25 гр., на 4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку ў аднэй палосцы.

ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА.

Што далей?

У папярэднім нумары нашае часопісі падана да ведама вынікі зборкі беларускіх «санатараў», якая прысвоіла сабе гучны назоў „Зьезду Т-ва Беларускай Школы".

Трэба сьцьвердзіць з цэлай рашучасьцю, што пацьверджаньне гэтаю зборкаю Галоўнай Управы Т-ва, выбранай на Зьездзе, які выкінуў гэтых паноў з Т-ва, не зьяўляецца з боку «беларускае санацыі» прызнаньнем сваёй віны шкадлівасьці сваей папярэдняй працы для беларускага нацыянальна-вызваленчага руху, не зьяўляецца і адмовай названай купкі ад далейшай працы ў раз выбраным кірунку. Гэтыя вывады напрашваюцца самі сабой, калі мы прыглядзімся да самое зборкі.

Ня гледзячы на знаную масам падгатоўку, ня гледзячы на, далікатна кажучы, актыўнае спрыяньне зборцы з боку адміністрацыі — на гэтую зборку зьявілася 23 асобы (напраўлена па пратаколу), з іх — 8 выключаных з Т-ва на папярэднім Зьездзе, 11 інтэлігентаў, асабістых кумпаноў выкінутай купкі ды аж... *чатырох сялян!* Але ці гэтыя апошнія былі дэлегатамі ад нейкіх арганізацыяў — дык гэта больш чым сумлёўна.

У грунце рэчы наагул гэтую зборку тварылі сабой не дэлегаты, а паасобныя сябры, як М. Чатырка, Р. Астроўскі, Я. Станкевіч ды іх новыя сябры і дарагія госьці — Міткевічы і паслы з Б. Б. Макрэцкія: яны ўсе рэпрэзэнтавалі хіба-ж толькі самых сябе.

Ня гледзячы на ўсе махінацыі, нават прадстаўнік Мандатнай Камісіі М. Чатырка, «рэпрэзэнтуючы» Навагрудчыну нявядома з чыйго даручэньня, ня мог ня сьцьвердзіць адсутнасьці дэлегатаў ад Акружных Упраў. Найлепш схарактэрызаваў поўнае паражэньне ў масах беларускае санацыі сам пападыр яе і старшыня зборкі ў сваей прамове, кажучы аб поўнай амаль адсутнасьці прадстаўнікоў правінцыяльных арганізацыяў Т-ва.

Гэтая поўная адсутнасьць дэлегатаў з вёскі відавочна паказала «беларускай санацыі», што яна зусім выкінута за борт шырокіх мас, пазбаўлена доступу да іх і ўся яе барацьба за масы аконччылася банкруцтвам. У гэтых абставінах выбар, супроць волі мас, новай Галоўнай Управы раўняўся-б вызаву, кінутаму ў твар гэтым масам, арганізаваным у Т-ве Бел. Школы, азначаў-бы цынічнае процістаўленьне сябе ўсяму Т-ву і ў выніку мусіў-бы прывесьці да поўнага і аканчальнага разрыву з масамі, зьнішчыў-бы ўсялякія магчымасьці далейшага доступу да іх.

Каб запабегчы гэтаму, каб не спаліць ужо аканчальна і назаўсёды масты між сабой і масамі—«беларуская санацыя», пад націскам усяго гэтага, рашылася на выкіненьне прыгожага жэсту, на здаліваю капітуляцыю перад ясна выражанаю воляю мас. «Беларуская санацыя» толькі «ўзятая за горла», як казаў старшыня зборкі, з скрэжэтам зубоў і ў бязсільнай злосьці прызнала Галоўную Управу і Зьезд, які выкінуў яе з ліку сяброў Т-ва.

Такім чынам, як бачым з усяго гэтага, падцьверджаньне правоў Голоўнай Управы з боку «беларускай санацыі» ў жадным выпадку не зьяўляецца выразам спыненьня, або адмовы і асуджэньня сваей дзейнасьці на шкоду нацыянальна-вызваленчаму руху, а наадварот — зьяўляецца манэўрам, які мае на мэце ратаваньне сябе ад поўнае пагарды з боку беларускіх працоўных масаў, ратаваньня магчымасьці далейшай дзеяльнасьці. Прызнаньнем свайго паражэньня ў барацьбе за Т-ва Беларускае Школы, «беларуская санацыя» прабуе ратаваць сябе ад поўнага зьнішчэньня, аканчальнай грамадзкай сьмерці з тым разлікам, каб здэзорыентаваць масы, аслабіць барацьбу мас проці сябе, аслабіць іх чуйнасьць, каб пасьля праз пэўны час захаваць магчымасьць зноў «папрабаваць шчасьця».

Гэта азначае не капітуляцыю, а толькі часовы адыход з мэтай свайго захаваньня і ратунку прад грамадзкай і палітычнай сьмерцю. Гэтага працоўныя масы пэўна ня ўпусьцяць з віду. «Беларуская санацыя» не здалася, а ў цяжкі для яе мамэнт лоўка адступіла з поля бітвы.

Поле бітвы асталося за працоўнымі масамі, але вораг яшчэ ня склаў аружжа, а толькі прытаіўся.

З гэтага вывад надалей напрашаецца сам сабой — не спачываць на лаўрах бліскучай перамогі, а з неаслабнай энэргіяй весьці далей барацьбу.

Сялянская „апазыцыя".

У чэрвені месяцы г.г. адбыўся ў Варшаве шумна названы зьезд „Вызваленьня".

На зьезд, нібы, прыехала аж 557 дэлегатаў і, нібы, з розных пунктаў Польшчы.

Праўда, „Вызваленьне" на нашых землях, апроч Пастаўшчыны, даўно ўжо страціла свае ўплывы, —сялянская беднота пайшла па сапраўдным шляху барацьбы і прагнала ад сябе гэтую прастарэлую ўгоду, аднак са „зьездам" „Вызваленьня" ці лепш з яго рэзалюцыямі варта пазнаёміцца. Як пабачым ніжэй, гэтыя рэзалюцыі з першага погляду аж занадта апазыцыйныя, а „Дзень Польскі" № 168 называў іх „морам крайняй поўбальшавіцкай, а нават і зусім бальшавіцкай дэмагогіі, **пры помачы якой стараюцца ратаваць свае існаваньне заставшыя „народныя" („людовэ") групы."** Так піша аб гэтым буйна-абшарніцкі орган і ня мыляецца ў гэтым, бо толькі на такой умове дастаюць „вызваленцы" дазвол скліказь свае сходы і прыймаць „бальшавіцкія" рэзалюцыі і весьці барацьбу „з сучаснай сыстэмай кіраваньня Польшчы".

Але пазнаёмімся і з самымі рэзалюцыямі, якія знаходзім у братнім „вызваленцам" „Работніку" з 15 чэрвеня.

Перш-на-перш „вызваленцы", як і іх браты пэпээсы, сьцьвярджаюць, што:

„І. Польскі сялянскі люд, уважаючы незалежную Польскую Дзяржаву за найбольшую і найдаражэйшую здабычу працоўных мас, —не пазволіць ніколі запярэчыць, ані адабраць сабе права дагляданьня за Дзяржаваю і да супольнага кіраваньня дзяржаваю(!) для карысьці тых, няволя якіх была найцяжэйшая і найбольш згубная."

Гэты кавалачак можам назваць — прысяга польскай Дзяржаўнасьці і „macarstwowości".

У пункце II, вызваленцы хочуць сказаць, што дарма пачалі ім недаверыць, што яны яшчэ і бяз зьмены канстытуцыі патрапяць працаваць як належыць. Апроч таго, яны хочуць дасказаць масам, што толькі **пасьля** зьмены Канстытуцыі пачнецца нідзе нячуванае жыцьцё, аб якім кажацца ніжэй у рэзалюцыі, бо вось чытаем:

„ІІ. Недахоп веры ў вялікія і ахвярныя сілы працоўных людовых мас (ясна, што пад гэтым вызваленцы разумеюць сябе) давозіць да высілкаў даць Дзяржаве Канстытуцыю, якая пазбавіла-б шырокія масы здабытых ёю правоў і на доўгі час зрабіла-б з Польшчы край подных нявольнікаў, кіраваных „opatrznościowemi" адзінкамі, абдараных большай уладай, якую мелі паскіданыя ўжо амаль ўсюды з тронаў каралі і цары.

ІІІ. Тое няверра, а нават ненавісьць да народных прадстаўнікоў (вызваленцаў) зьяўляецца прычынаю палітычных сялянскіх і работніцкіх арганізацыяў"...

„Гэтае няверра і ненавісьць ёсьць повадам да публічных вусных і пісьменных, выступленьняў маршалка Пілсудзкага."

Адным словам, прычынай усяго таго, што цяпер робіцца пануючымі коламі ёсьць тое, што няма да іх (вызваленцаў і Ко) веры і прыязьні, што вызваленцы і ўся іншая сацыяльная угода недапушчана да ўлады, а калі-б яны былі дапушчаны да ўлады — дык усё пашло-б гладка.

Далей такая „рэвалюцыйнасьць": „Зьезд асуджае нідзе ў дэмакратычным ладзе неспатыканае душэньне вольнасьці сабраньняў і прэсы"...

„Партыя ўважае за свой абавязак на ўсіх даступных для сябе мясцох працы весьці найвастрэйшую барацьбу з сучаснай сыстэмай кіраваньня Польшчы."

Цяпер запытаемся, што паслужыла прычынай такой „вострай апазыцыі"?

Па першае, як зусім слушна заўважыў „Дзень Польскі", яна патрэбна каб „пры помачы ёй старацца ратаваць свае існаваньне", а гэта, дадамо ад сябе, дзеля таго што шырокія бядняцкія пласты сялянства аканчальна ўжо перакаваліся што да здрадніцкай працы гэтых „лявіцовых" паноў і перасталі ўжо верыць у тое, што ад іх атрымаюць вызваленьне і адварочваюцца ад сацыял-угоды ды прылучаюцца да тых, што на сваім сьцягу напісалі: „Вызваленьне працоўных—можа быць даканана толькі самымі працоўнымі." І чым больш масы будуць адыходзіць ад угадоўцаў, тым больш угода будзе крычаць аб сваёй „апазыцыйнасьці", аб „барацьбе з сучаснай сыстэмай кіраваньня Польшчай", а дзеля гэтага трэба быць вельмі асьцярожным і не папасьціся на падвох угоды.

І чым-жа выражаецца „барацьба" вызваленцаў? Зьезд наказвае свым паслом, каб яны вялі барацьбу:

„за сапраўды дэмакратычную канстытуцыю, за ашчаднасьць у гаспадараваньні грамадзкім грошам, за сапраўдную, а не ашуканчую „маральную сана цыю."

І ўсё. Але не бядуйце, — гэта барацьба:

„мусіць давясьці да ліквідацыі сучаснага ўраду на карысьць Ураду з прадстаўнікоў (!) працоўнай сялянска-работніцкай клясы."

Як бачым, вызваленцы выракліся ўжо нават, крычаць аб сялянска-работніцкім урадзе, а замянілі гэты лёзунг, кажучы, аб урадзе з **прадстаўнікоў** працоўнай клясы. А хто гэтыя прадстаўнікі? Пэўне-ж ня самыя рабочыя і сяляне, але паны адвакаты, высокія ўрадоўцы, дырэктары і г. д.

Яшчэ адзін цікавы факт, што да гэтага зьезду. На ім пастаноўлена прыступіць да злучэньня ўсіх сялянскіх партыяў. У гэтым трэба бачыць злучэньне ўсей угоды, якая ня могучы пасобна весьці барацьбу за захапленьне пад свой уплыў лявеючых мас, хоча зрабіць гэта разам.

Каапэрацыя ў СССР.

Да 1 кастрычкіка 1927 году лік сяброў у каапэратывах СССР выносіў 15.991.000, а да 1 кастрычніка 1928 году—22.581.000, ці прыбыло 41,2 проц. Асабліва вялікі ўзрост можна заўважыць ў гарадзкіх каапэратывах спажыўцоў, дзе прырост быў на 34 проц. Пры такой вялікай колькасьці мусіць быць таксама вялікі лік крамаў. У паданым вышэй часе лік крамаў узрос з 73.039 да 85.028 — ці прырост выносіць 19,5 проц. Лік крамаў таксама хутчэй павялічыўся ў гарадох, як у вёсках. Калі параўнаем абароты каапэратываў спажыўцоў і іх узрост з абаротам агульнай гаспадаркі цэлага краю, дык атрымаем наступныя даныя.

Выраб на продаж часткі ўсіх тавараў у часе ад 1927 году да 1928 г. узрос на 14,1 проц. у галіне прамысловай вытворчасьці і на 13,4 проц. у галіне земляробскай вытворчасьці, увесь-жа гандлёвы абарот краю ўзрос у гэтым часе на на 23,6 проц. У гэты самы час абароты каапэратыву спажыўцоў узрастаюць з 10,149. мільёнаў рублёў да 14,563 мільёнаў рублёў, г. зн. на 43,5 проц., а абарот цэлай каапэратыўнай сыстэмы, ня лічачы, ведама, транзакцыяў унутры каапэратываў узрос ад 5.838 да 7.832 мільёны рублёў, ці на 34 проц. Білянсавыя сумы спажывецкіх каапэратываў узрастаюць у гэтым часе на 30,2 проц., а ўласныя капіталы на 30,1 проц. Даволі глянуць на гэтыя лічбы, каб пераканацца, што каапэратывы разьвіваюцца шыбчэй, як іншыя спосабы падзелу. Дзеля гэтага ясна, што значэньне каапэрацыі ў агульнай гаспадарцы цэлага краю ўзрасло вельмі паважна. Параўнаньне з апошнімі прошлымі гадамі дае наступныя вынікі: у 1925-26 г. праз спажывецкія каапэратывы пераходзіла 33 проц. усяго дэталічнага гандлю, у 1926-27 годзе —42,3 проц., а ў 1927-28 г.—53,5 проц. У сучасны мамэнт каапэратывы дзеляць каля 80 проц. галоўных тавараў. Праз каапэратывы даходзіць да спажыўцоў 76 проц. збожжа, і ад 45 да 64 проц.—залежна ад мяйсцовасьці — яек і масла, 97 пр. рабочага адзеньня і 86 проц. баваўняных тканінаў, 86 проц. цукру і 90 проц. скураных вырабаў. Цэны ў каапэратывах заўсёды на 15 і 20 проц. ніжэйшыя, як у прыватным гандлі і каапэратывы стала працуюць над рацыяналізацыяй падзелу, над зьніжчэньнем кошту дастаўкі тавараў ад вытворчага варштату да спажыўца. Цікавая таксама роля каапэрацыі ў справе распашырэньня кніжак. Абарот кніжкамі выносіць у каапэратывах у 1926-27 г. — 5 мільёнаў рублёў. Апроч прадажы кніжак у гарадзкіх каапэратывах існуе 112 каапэратыўных кнігарняў, 205 кнігарскіх скадаў і 4.300 каапэратыўных кніжных кіоскаў.

Вось ўсё то, аб чым гаварыў і што пастанавіў г. зв. Зьезд 557 дэлегатаў. „Вызваленцы“ ані слова не сказалі аб патрэбе сялянам зямлі бяз выкупу, аб ліквідацыі сэрвітутаў, аб цяжкіх падатках, якія накладаюцца на сялян, аб тым, што **на землях Віленшчыны і Наваградчыны пануе голад,** аб ваенных прыгатаваньнях.

Усё вышэй сказанае яскрава кажа нам аб тым, што „Вызваленьне” аканчальна здэмаскавала сябе і што яе апазыцыя—гэта пусты выстрэл.

С. К.

З газэт.

Падзеі каля Львова.

Горадзенскі „Дзеньнік Крэсовы“ з дня 2 Ліпня даносіць аб забурэньнях бастуючых сельска-гаспадарчых работнікаў у маёнтку каля Львова.

„Пэўны час на абшары Усходняй Малапольшчы (Украіны), а перадусім на абшары Львоўскага ваяводзтва, камунізуючая украінская арганізацыя „Сельроб“ распачала акцыю, якая імкнецца зусім выразна да выкліканьня непакояў і замяшаньняу.

Карыстаючыся для мэтаў збродвай агітацыі з неаграніччанай пасольскай свабоды, пасол „Сельробу“ Хам, у апошнія часы распачаў вельмі энэргічную агітацыю з мэтаю выкліканьня напярэдадні жніва непаразуменьняў з сельска-гаспадарчымі работнікамі.. У некалькіх дварох фальварачная служба, абаламучаная (!) агітацыяй „Сельробу“, выставіла надзвычай вялікія эканамічныя жаданьні. Дзеля таго, што гаспадары жаданьняў не заспакоілі, сельска-гаспадарчыя работнікі пачалі тасаваць тэрор. У цэлым радзе паветаў здарыліся большыя або меншыя ўзварушэньні сярод службы (парабкоў-рэд). Спраўджаньні, праведзеныя паліцыяй, паказалі, што амаль ўва ўсіх выпадках выступленьні парабкоў выкліканы агітацыяй пасла Хама. У апошні час абвешчана забастоўка сельска-гаспадарчых работнікаў. Паўтараліся акты сабатажу і тэрору.

Да небывалага скандалу дайшло ўчора папаўдні ў двары „Берастовіцы“ у Бабрэцкім павеце. Двор гэты належыць да фундацыі Скарбоўскай, а яго даходы вызначаны на ўтрыманьне сірацінца ў Даравыжы пад Мікалаевым. З прычыны забастоўкі сірацінец знайшоўся-б у найбліжэйшым часе у трагічных фінансавых варунках.

У сувязі з гэтым павятовы камэндант дзяржаўнае паліцыі пастанавіў даць паліцыйную абарону 11 лясьнікоў з вакалічных лясоў, якія выказалі гатоўнасьць толькі найпатрабнейшых працаў у фальварку.

Натоўп бастуючых аднак не хацеў і думаць аб дапушчэньні лясьнікоў да работы. Падбураныя агітатарамі сельска-гаспадарчыя работнікі заатакавалі паліцыю каменьнем, хочучы забраць у свае рукі лясьнікоў і зрабіць над імі самасуд. Паліцыя без страляніны змагла прывясьці лясьнікоў у двор, а пасьля сьмелым наступам адагнала натоўп за загарады фальварку. Брамы замкнулі. Аднак натоўп не уступаў і пачаў рэгулярную атаку. Паведамленыя атакуючымі фальварак, парабкі з суседніх двароў зараз-жа прыйшлі і пабольшылі рады атакуючых. На фальварку, апрача 11 лясьнікоў, знаходзілася 22-х паліцыянтаў пад кіраўніцтвам афіцэра. Пастаноўлена не страляць да таго часу,—пакуль будзе магчыма.

Позным вечарам атакуючыя фальварак парвалі тэлефонічнае злучэньне. Атака трывала цэлую ноч. Пад ранак паліцыі, заатакаванай у фальварку, удалося выслаць з фальварку пасланца, які пракраўся праз рады атакі і дайшоў да найбліжэйшага пастарунку паліцыі. Адтуль заалярмавалі Бабрэцкае староства і Львоўскае ваяводзтва. Львоўскі ваявода выдаў загад хуткага высланьня да Берастовіц рэзэрвы паліцыі, якая складаецца з 40 паліцыянтаў“.

Пісьмо Шахмурада.

„Вільнэр Тог“ падае некаторыя адрыўкі з вельмі цікавага пісьма, сына былога Эміра Бухары, які знаходзіцца ў СССР, да бацькі, каторы жыве на выгнаньні і які выдаў адозву супроць СССР:

„У 1917 годзе сьвет падзяліўся на два лягеры: на капіталістычны і сацыялістычны. Прайшоў 1918 год, калі рэакцыя дайшла да найвялікшых разьмераў, калі Бухара табою была заліта крывёй рабочых і сялян, якіх ты аграбіў і абакраў. У 1920 г. эмірская Бухара перастала існаваць. Нас утрымлівала маладая Бухарская Народная Рэспубліка. Яна нам давала абутак і вопратку. У 1923 годзе нас адаслалі вучыцца ў Маскву разам з дзяцьмі работнікаў і сялян новай Бухары, каторая, як роўная сярод роўных, увайшла ў склад Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай Партыі ўдасканальваецца і расьце Народная Гаспадарка. Ужо 6 гадоў, як я вучуся ў Маскве ў палітычна-эканамічным цэнтры ўсяго Савецкага Саюзу. Я засыміляваўся ў гэтым агульным арганізьме вялікага Савецкага калектыву. Уважаю, што ніколі ня меў бацькі і ты мусіш забыць, што маеш сына. Мы знаходзімся ў двох розных лягерах. Цяпер ты, трус, выгнаны з твае нары, хочаш напалаць на Савецкі Саюз, каб устанавіць сваю ўладу ў Бухары. Гэтага ня будзе. Савецкая ўлада існуе і будзе існаваць у чырвоным Таджыгістане. Не забывай, што за плячыма чырвонага, вольнага Таджыгістану істнуе магутны Савецкі Саюз з 140 мільённым насяленьнем, а за плячыма Савецкага Саюзу істнуе работніцкая кляса Заходу і калёніі Усходу...

Твой бышы сын А. Шахмурад.

Яшчэ аб I-ым жніўні.

„Вільнэр Тог“ № 159 падае: „Масква. Дзень 1-га жніўня ёсьць прыняты як дзень сьвята і перагляду рэвалюцыйных сілаў Комінтэрну ўва ўсім сьвеце. Савецкая прэса заклікае камуністаў ўсіх краёў гатавацца да дэманстрацыі сілаў рэвалюцыйнага пралетарыяту“.

„Ilustrowany Kurjer Codziennz“ з 14 ліпня падае:

„Як ужо пісалі мы, на дзень 1-га жніўня абвесьціў Комінтэрн дзень **міжнароднай камуністычнай салідарнасьці**. У сувязі з гэтым чырвоным сьвятам трэба спадзявацца імкненьняў з боку камуністаў да антыдзяржаўных выступленьняў. У найбліжэйшых днях улады бясьпечнасьці выдадуць інструкцыі з мэтаю не дапушчэньня да якіх-небудзь дэманстрацыяў у Краі. На дзень „чырво-

---

Шах і мат францускаму панаваньню ў Эўропе.

Францыя, якая, здавалася, так моцна сцэмэнтавана ўнутры сваім „мураваным“ урадам „нязьменнага і незаменнага“ Пуанкарэ, якая сваей „сыстэмай васальных саюзаў“ і сваім „сухапутна-марскім паразуменьнем“ з Англіяй — забясьпечыла быццам цалком трываласьць свайго панаваньня ў Эўропе, у апошнія дні апынулася раптам амаль не на краі прорвы банкруцтва, так сказаць, на выбар: або фінансавага або палітычнага...

Прыгледзімся бліжэй да ходу гэтых падзей.

Першым здарэньнем, рашуча зьняеіўшым міжнароднае становішча Францыі і яе ролю ў Эўропе, зьмена *англійскага ўраду*: замест прыхільнага да Францыі, амаль не павольнага ей рэакцыйнага ўраду Балдвіна-Чэмбэрлэна (партыі кансэрватараў), улада апынулася ў руках так званай „работніцкай партыі“.

Новы англійскі ўрад хоча сам *кіраваць усей Эўрапэйскай палітыкай*, а не „плясьціся ў хвасьце Францыі“, як гэта рабіў яго папярэднік.

Такім чынам англійскімі выбарамі адразу выбіты з пад Францыі адзін з падставовых слупоў яе міжнародавай падмуроўкі...

Другі, яшчэ больш цяжкі ўдар атрымала Францыя толькі што з боку Амэрыкі, якая цяпер усё больш становіцца „даляравым дыктатарам“ у Эўропе...

Справа ў тым, што 1 жніўня Францыя павінна заплаціць Амэрыцы 407 мільёнаў даляраў, ці звыш *10 мільярдаў франкаў*, — за купленыя ад пакідаўшае Эўропы амэрыканскай арміі вялізарныя запасы ўсялякіх ваенных прыладаў і амуніцыі. Але, — паводле даўговай умовы з Англіяй — Францыя павінна — пасьля кожнай „раты“, сплочанай Амэрыцы, зараз-жа заплаціць і Англіі—ня менш паловы гэтага — на рахунак францускага доўгу Англіі.

Такім чынам, Францыі ў бліжэйшыя тыдні прыдзецца выдаць з свайго залатога запасу (плаціць Амэрыцы і Англіі трэба выключна золатам!) вялізарную суму ў *15 мільярдаў франкаў, ці амаль не палову ўсяго дзяржаўнага бюджэту Францыі!..*

Ясна, што такой сумы Францыя цяпер заплаціць ня можа: гэта выклікала-б адразу новы спадак яе толькі што „стабілізаванага“— на „роўні“ чацьвертай часткі даваеннага — франка... Разгледзім бліжэй гэтую справу.

Францускі ўрад заўсёды стаяў на тым, што свае даўгі Амэрыцы і Ангііі Францыя можа і будзе сплачываць *толькі з нямецкіх адшкадаваньняў.*

Але характэрна, што—ня толькі Амэрыка, не падпісаўшая Вэрсальскага Трактату, але і Англія, падпісаўшая і гэты трактат і цэлы сьцяг іншых умоваў і „пляваў“, гарантуючых сплаты нямецкіх“ адшкадаваньняў“, *рашуча адмовіліся лучыць абедзьве справы разам: увалежніць сплату ім Францыяй сваіх даўгоў ад сплаты Нямеччынай адшкадаваньняў...*

Чаму гэта так—можа высьветліць кароценькі агляд чарговых „пераглядаў справы і агульнай сумы адшкадаваньняў.

Сьпярша тварцы Вэрсальскага Трактату аблічылі нямецкія адшкадаваньні штосьці на 500 мільярдаў залатых марак, пасьля зьехалі на 300!.. *)

Але хутка высьветлілася, што такую шалёную суму маглі зажадаць толькі захварэўшыя ад трыумфу мазгі пераможцаў: праз два гады—на лёнданскай канфэрэнцыі сума адшкадаваньняў была зьменшана больш, як напалову—да 132 міл. мар. у 1925 г.—“плян Доўса праўда не азначыў выразна новай агульнай сумы адшкадаваньняў, але з таго, што ён устанавіў штогодныя раты ў сярэднім у памеры нябольш 2 прац. сумы 1921 г. (132 міл.), ясна, *што фактычна ён ізноў зьменшыў гэтую суму больш як удвая!..*

Урэшцэ, „плян Юнга“, маючы быць зацьверджаны на канфэрэнцыі палітычных паўнамоцнікаў 5 вялікіх дзяржаваў (1 Бэльгіі) (маючы распачапца каля 5—6 жніўня), устанаўлівае гэтую агульную суму кругла ў 40 мільярдаў марак.

Такім чынам за 10 гадоў сума адшкадаваньняў зьехала, міма сплачаных ратаў—з 300 міл. марак на 40!..

Але-ж урэшце—ці можна сказаць, што ўжо гэтыя 40 мільярдаў запраўды такія мураваныя, што могуць лічыцца гарантаванымі для яе даўгоў Амэрыцы і Англіі? *Дык вось, якраз адмова гэтых апошніх зьвязаць справу францускіх даўгоў з нямецкімі адшкадаваньнямі, найлепш адказвае на гэтае пытаньне.*

Разумеючы гэта лепш, як хто іншы, у *значнай меры падтрымлі-*

*) Гэтыя цыфры трошкі адбягаюць ад цыфраў, якія паданы ў папярэднім нумары нашае газэты, вялікай рожніцы аднак ня робяць, дык пускаем іх так, як падаў аўтар.

нага сьвята“ 1-га жніўня, узмоцнена будзе „czujność organów policyjnych“.

„Польска Збройна“ 7.VII) піша:

„Маскоўскі Комітэрн падымае першую ў шырокім мастабе пляванаваную (zakrojoną) пробу пераходу да зачэпных дзеяньняў, у арганізуючы на дзень 1-га жніўня ўва ўсіх дзяржавах Эўропы масавыя вулічныя дэманстрацыі пад назовам „чырвонага дня“. Час, калі Комінтэрн б‘е ў баявыя трубы (surmy) і выводзіць свае разагітаваныя масы на вуліцы, з шмат якіх паглядаў ёсьць выдатны і харэктэрыстычны. Бо сьмела можна сказаць, што ў апошнія часы, мацней чым калі-небудзь па вайне, над сьветам павеяў дух (!) пакою: пакт Кэльлёга, пацьверджаны маскоўскім пратаколам, пэўныя канкрэтныя вынікі ў галіне прыгатаваўчых разбраеневых працаў (!), прыняцьце пляну Югна ў Парыжы, прыход у Англіі да ўлады работніцкага ўраду, які шумна дэкляруе курс аб‘яднаўчай палітыкі— усё гэта складае надзвычай моцны выказьнік шыбка наступаючай пацыфікацыі, калі ня сьвету, дык прынамсі Эўропы.

Але іменна гэтыя ўсе мамэнты, якія сьведчаць аб агульным імкненьні да пацыфікацыі адносінаў, з зразумелых прычынаў ня могуць быць выгаднымі для Комінтэрну, які ставіць сабе за мэту разьвіцьцё новай гістарычнай завірухі. Тым больш нявыгадным становіцца гэта для яго сёньня, калі два апошнія ўнутраныя крызісы, перажытыя камуністычнай партый—і „pozornie“ прынамсі — зьліквідаваныя, моцна „szarpnęli“ аўтарытэт партыі ў вачох міжнароднага пралетарыяту. А таму гэтыя два мамэнты: паступаючая пацыфікацыя адносінаў у Эўропе і пэўнае заламаньне аўтарытэту камуністычнай партыі,— надзвычай добра высьняюць запраўдную падставу актыўнасьці Камінтэрну. Пад якім-жа лёзунгам намераны Комінтэрн арганізаваць свой міжнародны чырвоны дзень?

Ведаем яго ўжо даўно. Гучыць яно досыць арыгінальна. „барацьба супроць вайны“ — але ня ёсьць гэта барацьба за мір. Укрытую ў гэтым аблуду пэрфідыю, не аднойчы ўжо мы мелі магчымасьць падкрэсьліць на гэтым мейсцы, ці то ў сувязі, з праэктамі разаружэньня Літвінава, ці то ў сувязі з пастановамі VI Кангрэсу Комінтэрну, або таксама на маргінэсе прамоў і выступленьняў паасобных савецкіх дзеячоў. Тое што ў сучасны момант пішуць савецкія газэты на тэму выступленьняў у дзень 1-га жніўня, ёсьць яшчэ адным пацьверджаньнем вядомай агульна праўды, што лёзунг „барацьба супроць вайны,“ кіданы масам, крые ў сабе не аліўную галінку міру, а вогнены парус вайны (!)

Выступленьні ў дзень 1-га жніўня — піша ў перадавіцы „Праўда“ з 27 чэрвеня — ня будуць звычайнай дэманстацыяй--яны павінны стацца магутым засобам аб‘яднаньня міжнароднага пралетарыяту супроць капіталізму.“

І далей:

„Трэба прылажыць усе высілкі, каб даць выступленьню міжнароднага пролетарыяту у дзень першага жніўня *хграктар баёвага перагляду рэвалюцыйных сілаў пролетарыяту*“.

„Практычнаю стараною арганізацыі і прабегу гэтага „баёвага перагляду рэвалюцыйных сілаў“ занялася ўжо спэцыяльна з гэтай мэтай скліканая ў Бруксэлі конфэрэнцыя 13 наймагутнейшых камуністычных угрупаваньняў, якая —судзячы з прэсавых заметак—за узор прыняла камуністычныя выступленьні ў дзень 1-га мая ў Бэрліне.

Прабег гэтых выступленьняў ёсьць вядомы: на вуліцах Бэрліна паўсталі зноў барыкады, зьявіліся браніраваныя аўта і затрашчалі кулямёты. Эфэкт іх выразіўся ў вялікім сьпіску забітых, раненых і патоўчаных“...

Што чутно ў Польшы.

Камуністычны працэс у Львове.

Нядаўна адбыўся у Львове працэс 21, пераважна студэнтаў, абвінавачаных за прыналежнасьць да Камуністычнай Партыі Зах. Украіны. У працэсе гэтым трыбунал выдаў прысуд, засуджваючы 12 абвінавачваных на кары цяжкага вастрогу ад 4 гадоў да 10 месяцаў, а 9 звольніў.

Забастоўка ў Слаўкове у фабрыцы шрубаў і цьвікоў.

Дня 30. VI. г. г. у фабрыцы шрубаў і цьвікоў выбухла забастоўка каля 500 работнікаў з дамаганьнем падвыжкі заработнай платы. Цікава вельмі, што некаторыя работнікі атрымлівалі ў гэтай фабрыцы па 80 і 90 грошаў у дзень!

У Лодзкіх фабрыках праца замірае.

„Газэта Варшаўская“ № 197 падае, што застой у баваўняным промысьле пабальшаецца. Справаздача за апошні тыдзень прошлага месяца сьцьвярджае, што на 60 фабрыках, абнятых статыстыкай, дзе ёсьць агулам 75 тысяч работнікаў толькі працавалі **ў гэтым тыдні 266 тысяч рабочых дзён. заместа — 467 тысяч.** Па адлічэньні зрэдукаваных работнікаў у гэтых фабрыках і ў іншых зусім ня дзеючых атрымаем **менш як тры дні (у тыдні) агульнай працы работнікаў у баваўнянай прамысловасьці.**

У прошлым тыдні крызіс гэты завастрыўся і то ў найбольшых прадпрыемствах. Так напр., найбольшыя прадпрыемствы „Шэйблера і Громана“ зрэдукавалі працу да двух дзён у тыдні. Таксама зрэдукавалі час працы ў фабрыцы Шлесэраў у Азоркаве, у фабрыцы Кіндлера ў Паб‘яніцах. Абедзьве гэтыя фабрыкі належаць да вялікай прамысловасьці. Рэшта — найбольшыя лодзкія фабрыкі, як Пазнанскага, Барцінскага, Крушэе і Эндэра ў Паб‘яніцах працуюць толькі **тры дні у тыдні.** Зусім зачынена фабрыка Станясова, якая знаходзіцца пад судовым надзорам і некалькі іншых.

Трагічны трансатлянтыцкі лёт польскіх лётнікаў — Ідзікоўскага і Кубалі.

Ізноў польскія маёры Ідзікоўскі і Кубаля задумалі пераляцець Атлянтыцкі Акіян. Як ведама, у жніўні 1928 г. яны першы раз выляцелі на аэропляне „Маршалак Пілсудзкі“, аднак з прычыны дэфэкту ў маторы, аэраплян упаў на моры і быў выратаваны нямецкім параходам. У гэтым годзе прыгатаваліся другі раз і 13 ліпня а гадз. 4. 45 мінут раніцы Ідзікоўскі і Кубаля на тым-жа „Маршалку Пілсудзкім“ выляцелі ў Нью-Іорк, праважаныя зноў шумам усяе польскае буржуанае прэсы.

Але вось газэты прыносяць вестку аб тым, што і гэты другі лёт Ідзікоўскага і Кубалі скончыўся няўдала, як і першы. Польскі самалёт „Маршалак Пілсудзкі“ упаў на востраве Граціозе, пры чым Ідзікоўскі забіты на сьмерць, а Кубаля цяжка ранены. Аэраплян „Маршалак Пілсудзкі“ зьнішчаны.

Сяляне і работнікі чытайце і пашырайце газэту «СЬВЕТ»!

Весткі з заграніцы.

Барацьба з камуністамі ў Кітаі.

„З Пэкіну даносяць, што нанкінскі ўрад выдаў нядаўна выняткова закон па барацьбе з камуністычнай прапагандай. На падставе гэтага закону камуністычная партыя ў Кітаі закрываецца і цэлая маемасьць яе канфіскуецца на карысьць кітайскай рэспублікі. Галоўная Управа камуністычнай партыі мусіць заразжа аддаць уладам свой архіў. Закон кажа, што кожын, хто-б хацеў выклікаць палітычныя забурэньні, будзе падлягаць кары сьмерці. Камуністы-чужаземцы ў Кітаі, будуць карацца нараўне з кітайскімі камуністамі. Закон увайшоў у жыцьцё з днём 1 ліпня г. г.“.

„Глос Праўды“ № 182.

Новая нота Саветаў.

Савецкі ўрад выслаў новую ноту да кітайскага ўраду з дамаганьнем асвабаджэньня арыштаваных савецкіх грамадзян. У выпадку невыпаўненьня гэтага дамаганьня, савецкі ўрад дэкляруе прыняць суадказныя меры ў адносінах да кітайскіх грамадзян, якія знаходзяцца ў СССР.

Выбары ў Фінляндыі.

Выбары ў Фінляндыі далі такія рэзультаты: аграрная партыя— 55 мандатаў, сацыял-дэмакраты — 55 мандатаў, паеднаўчая партыя— 28, швэдзкая народная партыя — 23, камуністы 23 (здабылі—3 мандаты) паступоўцы — 7.

Новы антысавецкі блёк?

„Кур. Вілен.“ № 154 піша, што:

„Савецкая прэса ў зьвязку з візытам швэдзкага караля ў Таліне і Рызе пасьвячае шмат месца гэтаму факту. Між іншым „Петербургская Красная Газета“ падае, што гэты візыт меў палітычнае значэньне, быў першым шагам у кірунку стварэньня антысавецкага блёку балтыцкіх дзяржаў: Латвіі, Эстоніі і Швэцыі, пад назовам: антысавецкага блёку Балтыцкага мора. Прэса пры гэтым атакуе латыскіх сацыял-дэмакратаў, якія прамоўчваюць гэты факт і займаюць з прычыны так вялікага здарэньня становішча фашыстаў“.

Безрабоцьце ў Нямеччыне.

Паводле апошніх статыстычных дадзеных лік безработных ста

ваўшыя Нямеччыну процi Францыі і рычей, Амэрыка і Англія—асобнымі трактатамі—дабіліся ад Францыі бязумоўнага прызнаньня сваіх даўгоў ім бяз лучэньня іх з справай нямецкіх адшкадаваньняў.

Трактаты гэтыя франка-амэрыканскі „Мэлён-Бэранжэ“ *) і франка-англійскі-„Кайо-Чэрчыль“ — аднак-жа дагэтуль не ратыфікаваны яшчэ францускім парлямэнтам, Францускі парлямэнт дагэтуль рашуча адмаўляўся ад зацьверджаньня гэтых „даўговых умоў“, дый зусім ясна чаму: прызнаўшы бязумоўна амэрыканскія і англійскія ваенныя даўгі —незалежна ад атрыманьня нямецкіх адшкадаваньняў, Францыя—*ня толькі рызыкуе дзяржаўным банкруцтвам—у разе адмовы Нямеччыны плаціць адшкадаваньні,—але і канчальна траціць абодвух гэтых сваіх саюзнікаў—Амэрыку і Англію — у супольным націску на Нямеччыну, каб плаціла адшкадаваньні!..*

З гэтага ўсяго ясна, якую небясьпеку прадстаўляе для Францыі канчальнае зацьверджаньне парлямэнтам абодвых гэтых „даўговых умоваў“ з Амэрыкай і Англіяй, асабліва-ж цяпер—*да канчальнага (?) зацьверджаньня „пляну Юнга“.*

*) Прозьвішчы падпісаўшых умовы міністраў.

І вось на асаблівую бяду Францыі—усе гэтыя цяжкія шышкі разам пасыпаліся на яе галаву...

Цяпер для Францыі стварылася такое палажэньне.

Ня маючы чым заплаціць 15 мільярдаў франкаў Амэрыцы і Англіі, францускі ўрад зьвярнуўся да амэрыканскага ўраду, каб той адсрочыў яму гэтую цяжкую рату на пару месяцаў.

Гувэр на падставе пастановы парлямэнту і сэнату (пэрагледзець якой—дзеля вакацыяў—ніяк няможа)—адказаў: добра, але — *пад умовай папярэдняга зацьверджаньня „умовы Мэлен Бэранжэ“* (аб бязумоўным прызнаньні Францыі даўгоў — *незалежна* ад адшкадаваньняў)...

З другога боку, няма ніякай надзеі каб інакш адказаў і англійскі міністр Сноўдэн, заклятый вораг Францыі наагул...

Такім чынам—да 1 жніўня Францыя павінна зацьвердзіць канчальна свае даўгавыя ўмовы з Амэрыкай і Англіяй, ня ведаючы яшчэ нічога аб тым, які лёс спаткае „плян Юнга“, рэгулюючы наагул нявелькую справу нямецкіх адшкадаваньняў на канфэрэнцыі, якая мае распачацца толькі 5—6 жніўня...

Такім чынам французская буржуазія апынулася перад выбарам: у якія капцюры ёй „выгадней“ папасьціся—ці да англа-амэрыканскай, ці нямецкай буржуазіі...

Трэба памятаць, што Амэрыка мае свае парахункі з Францыяй, а перадусім ня можа даравацъ ёй яе „марскога паразуменьня“ з Англіяй, скіраванага проці Амэрыкі.

Вось у якіх, як бачым, цяжкіх для Францыі варунках *палітычнай і фінансавай рэпрэсіі мае распачацца* сьцяг чарговых канфэрэнцыяў, на якіх у зьвязку з зацьведжаньнем „пляну Юнга“ будуць вырашацца *найважнейшыя Эўрапэйскія справы бягучых дзён. А ў першую чаргу—справа скасаваньня акупацыі надрэніі, на ўтрыманьні якой у значнай меры будавалася француская дыктатура ў Эўропе...*

А як шырока разумеюць гэтыя ўсе справы немцы, відаць з апошніх заяваў нямецкіх дзяржаваў і нямецкай прэсы.

Нямецкая прэса, трэбуе, каб— у зьвязку з „плянам Юнга“ былі *канчальна зьліквідаваны ўсе пасьледствы вайны,* гэта значыць—канчальна вызвалена Нямеччына з-пад палітычнага панаваньня саюзнікаў, чытай—Францыі.

Нямецкі ўрад—вуснамі Штрэзэмана—заявіў у парлямэнце нязменш рашуча, *што Нямеччына не падпіша пляну Юнга, дакуль хаця адзін чужаземны жаўнер будзе стаяць на нямецкай тэрыторыі...* Немцы, цягнуў ён далей, *гатовы сарваць канфэрэнцыю нават тады, калі скасаваньне акупацыі будзе пастаўлена пад якісь новы варунак, як стварэньне якой кантрольнай ці іншай камісіі...* Сувэрэннасьць Нямеччыны, сказаў Штрэзэман, павінна быць адбудавана цалком. На такім-жа становішчы, здаецца, стаіць і новы англійскі ўрад, а нават ірвучаяся да ўлады праз труп Пуанкарэ француская радыкальная (буржуазная) лявіца...

Дзіва, што ў такіх страшных варунках, створаных усей папярэдняй палітыкі Францыі, поруч з рэакцыйным англійскім урадам у Францыі пачалася, як кажуць у Парыжу, запраўдная „гарачка“... Урад Пуанкарэ трашчыць па ўсіх швох. „Германофільскія радыкалы“ рыхтуюцца да ўлады... Францускі парлямэнскі муравейнік заварушыўся. У краі пануе трывога. Проці Амэрыкі пануе ў Францыі страшэннае абурэньне. Проці Англіі— так сама. Француская прэса піша, што „Эўропе пагражае цяпер з боку амэрыканскай гаспадарчай гэгэмоніі (панаваньня) няменшая можа небясьпека, чым тая, што пагражала... з боку Нямеччыны 15 гадоў назад“!!.

ла ўзрастае. На дзень 1 ліпня гэтага году было зарэгістраваных безработных 720 тысяч, у тым-жа месяцы 1927 г. было 440 тыс., а ў 1928 г.— 610 тысяч.

Барацьба паліцыі з бастуючымі работнікамі.

„Junajted Pres“ (Вена) прыносіць вестку з Новага Арлеану, аб барацьбе паміж паліцыяй і бастуючымі трамвайнымі работнікамі. Дзеля таго, што прынялі да працы ламіштрайкаў бастуючыя хацелі падпаліць трамвай. Паліцыі ўдалося разагнаць дэманстрантаў, але дайшло да бойкі, у часе якой забіта 2 работнікі і ранена 100. Думаюць, што губэрнатар абвесьціць у новым Арлеане вайсковы стан. Трамваі ходзяць акружаныя калючым дротам, а ў іх знаходзіцца паліцыя, узброеная машыновымі карабінамі.

Абшар гадоўлі бульбы ў Савецкай Расеі.

У той час, як перад вайною агульны лік зямлі, занятай пад бульбаю, выносіў — 2,92 мільёны гэктараў, цяпер-жа афіцыяльная савецкая статыстыка падае абшар бульбы на 5,85 м. гэктар., г. зн. два разы столькі, сколькі перад вайной.

Яя бачым, земляробства „занепадае“.

Новы завод.

У Саратаве (СССР) мае быць пабудаваны завод складаных малатарань. Штогодны выпуск заводу пры двухзьменнай рабоце вызначаны ў 6000 малатарань, коштам у 11 мільёнаў рублёў і запасных частак да іх на 330 т. руб.

Завод будзе абслугоўваць Паўночны Каўказ, Ніжнюю і Сярэднюю Волгу, Урал, Башкірскую, Татарскую рэспублікі і заходнюю палову Каўказу.

Арыентыровачны кошт пабудовы заводу вылічаны ў 5 мільёнаў рублёў.

Весткі у тры радкі.

1 асоба забітая, 2 цяжка раненыя ў часе зьбіраньня гранат, якія засталіся яшчэ ад вайны ў Маладэчанскім павеце.

У Менску адбыліся курсы бязбожнікаў. Скончылі курсы 54 асобы, у гэтай лічба 48 мужчын і 6 кабет.

Чыгунковая катастрофа здарылася на лініі Загараны-Беч (Польшча). Перакулілася 20 таварных вагонаў і паравоз. Цяжка ранены машыніст і яго памочнік.

У раёне Рагеніц застрэлены паліцыянт. Забойцы забралі вінтоўку і амуніцыю.

Улада закрыла дзьве спартовыя ўкраінскія арганізацыі „Сокіл“ і „Луг“, з прычыны таго, што „не працавалі паводле статуту“.

На практыкаваньнях сапёраў каля Модліну выбухла міна, і забіла сержанта ды раніла чатырох салдатаў. Гэта толькі практыкаваньні...

У канале сьв. Рыгора каля Англіі на манэўрах наскочылі адна на адну 2 падводныя лодкі, адна з якіх пайшла на дно з 22 матросамі. Яшчэ да вайны топяць людзей, а што будзе ў часе вайны?

Паўстаньні ў Аўганістане яшчэ і дагэтуль ня сьціхаюць. Габібулах нібы ўжо аканчальна разьбівае Надір-Хана.

У Турцыі адарвалася хмара, дзякуючы чаму аграмадны дошч ліў 48 гадзін. 400 асоб затанула.

80 камуністаў арыштаваны ў ваколіцах Софіі (Баўгарыя), якія прыгатаўляліся да антываенных дэманстрацыяў у дзень 1-га жніўня.

9-га жніўня ў Коўне пачнецца працэс 5-ці камуністаў, якім закідаецца наладжаньне камуністычнай друкарні і распаўсюджаньне камуністычных праклямацыяў.

У Румыніі група ахвіцэраў хацела зрабіць пераварот і ўстанавіць дыктатуру, аднак перадчасна былі арыштаваны.

Амэрыцы туга, відаць, прыходзіцца, калі яна павысіла плату за увоз тавараў. Проці гэтага запратэставала 38 дзяржаў. У зьвязку з гэтым прэзыдэнт Гувэр склікае канфэрэнцыю.

— **3 пастухоў з в.** Ветаўк, Віленскага пав. забіў пярун.

— **6.000 людзей** бяз даху над галавой з прычыны пажару каля м. Сан-Францыска.

— 3.000 руб. сабралі гомельскія (БССР) работнікі на карысьць ахвярам сацыял-цэргібелеўшчыны.

— 4-га чэрвеня мінуў месяц галадоўкі румынскага камуніста М. Х. Паўкэра, які знаходзіцца ў Жылаўскай турме. У небяспечным стане яго перавязьлі ў вайсковы шпіталь.

— У Бэрне адбылася дэманстрацыя жанчын, якія дамагаліся выбарчага права. Яны падалі ураду патрабаваньне, на якім ёсьць 248.297 падпісоў.

Мясцовая хроніка.

Мітынг у м-ку Карэлічах.

Дня 12-га ліпня г. г. у м-ку Карэлічах з нагоду праваслаўнага сьвята адбыўся мітынг паслоў з Беларускага Сялянска-Работніцка Клюбу Гаўрыліка і Крынчыка, у часе якога на апошняга зроблены аружны напад. У сувязі з тым, што газэта наша была ужо набрана і што прабег гэтага мітынгу надзвычай цікавы, які шмат што сабой характарызуе — выдаём аб ім спэцыяльны дадатак да „Сьвету“.

Страшная навука.

Газэты падалі вестку, што 5 чэрвеня з мэтай пазбаўленьня жыцьця прыняў труцізну Канапацкі б. рэдактар палёнофільскай часопісі „Беларускі Радны“ адзін з неапошніх дзеячоў г. зв. палёнофільскага кірунку, бо-ж быў віцэстаршынёй знанай „Беларускай Хаткі“ і Галоўнай Управы Т-ва „Прасьвета“, раней — камандуючым беларускім адрадам пры Польскай арміі, сябра Беларускай Вайсковай Камісіі, працаваўшы пад камандай усіх знаных і збанкрутаваных „дзеячоў“ — Аляксюка, Паўлюкевіча, Вярнікоўскага. Памёр, апынуўшыся ў цяжкай матар'яльнай сытуацыі пасьля ліквідацыі „Хаткі“ і часопісі „Беларускі Радны“, прасьцей— пад пагрозай голаду.

Народ гоніць Вярнікоўскага.

Апошнімі часамі п. Вернікоўскі, прыймаючы пад увагу акружаючыя абставіны, пачаў у сваім „Грамадзяніне“ хоць ён і выходзіць у два месяцы раз, нейк „апазыцыйна“ адносіцца да ўраду, лічучы на эфэкт — а ну-ж удасца каго-небудзь прыцягнуць да сябе. Выдаўшы некалькі такіх нумароў „Грамадзяніна“, Вярнікоўскі паехаў каб падлічыць сваю працу. З гэтаю мэтаю ён пачаў наладжваць „мітынгі“.

„Дзеньнік Віленскі“ з 14-га ліпня г. г. дае зацемку аб гэтых „мітынгах“.

„Старшыня Акружное Рады беларускага Т-ва „Прасьвета“ п. Вярнікоўскі зарганізаваў у апошнія часы рад мітынгаў і кофэрэнцыяў сваіх прыхільнікаў у шэрагу мяйсцовасьцяў Маладэчанскага павету, аіменна ў Ушы, Аляхновічах, Радашкавічах, Дуброве, Івенцу.

Аднак на мітынгу аказаляся большасьць прыхільнікаў Грамады, якія не далі п. Вярнікоўскаму прыйсьці да слова“.

Выбары ў Раду Касы Хворых.

Урад Касы Хворых м. Вільні пэдае да ведама ўсіх забясьпечаных і працадаўцаў, што ад дня 14-га ліпня г. г. сьпіскі выбашчыкаў у Раду Касы Хворых будуць абвешчаны ў Цэнтралі і Прыходных штодзенна ад гадз. 9-ай да 2-ой папалудні і ад 7-й да 9-й увечары да публічнага перагляду.

У часе ад 14-га да 23 ліпня кожны работнік мусіць у сваім уласным інтарэсе і ў інтарэсе ўсіх работнікаў спраўдзіць ці зьмешчаны ў сьпісе выбаршчыкаў.

Камуністычныя адозвы на вуліцах м. Вільні.

У ноч з 14-га на 15-га г. м. нявыкрытыя асобы на абшары м. Вільні раскідалі камуністычныя адозвы, якія заклікалі да барацьбы з фашызмам. Адозвы сканфіскаваны. („Кур. Віл.“).

Забойства камуніста.

„Кур. Віл.“ падае, што на адцінку В. Хутары, недалёка ад Стахаўшчыны патруль К. О. П. заўважыў 3 асобы, якія стараліся перайсьці ў Расею. Пасьля абстрэлу іх, двох уцяклі, пакідаючы раненага ў жывот таварыша. Раненым зьяўляецца камуністычны інструктар у гранічным пасе“.

Пабольшаньне безрабоцьця.

Як вынікае з апошняй справаздачы, безрабоцьце на абшары м. Вільні ў прошлым тыдні раўнялася 3.342 безработных, у тым ліку мужчын 2.274 і жанчын 1.068. У параўнаньн, з папярэднім тыднем безработных павялічылася на 174 асобы.

Фірма „Цэнтуры“ ў Гайнаўцы адмаўляе працу работнікам.

28 га чэрвеня г. г. фірма „Цэнтуры“ адмовіла працу ўсім работнікам у тартаку ў Гайнаўцы, падаючы, як прычыну тое, што ўрад спыніў прывоз клёцаў з лесу на тартак і што з прычыны браку сырца, фірма спыніць тартак.

Некалькі сотням работнікаў пагражае безрабоцьце.

Работнікі зьвярнуліся да Беларускага Сялянскі—Работніцкага Клюбу з просьбай парадзіць ім у цяжкой сытуацыі. У Гайнаўку езьдзіў пасол Я. Грэцкі. Інфармацыі падамо пасьля.

Забастоўка ў Лідзкіх цагельнях.

„Работнік“ даносіць, што ў Лідзе тры цагельні і дзьве фабрыкі кахляў спынілі працу. Работнікі дамагаюцца большай платы. Паліцыя стараецца зламаць забастоўку.

Найцікаўней, што сама францускАя буржуазія, давёўшая сваей палітыкай „азброенага кулака“ свой уласны край да такога краху, вуснамі сваіх павадыроў азначае *рэзультаты гэтай палітыкі, як „гаспадарчы і палітычны абсурд“*... Так заявіў у сваей апошняй прамове ў Цурыху павадыр францускіх радыкалаў, угледжаны ўжо здаецца на галаву прышлага ўраду — Эрыо. Француская правіца рашуча ўхіляецца ад адказнасьці за ўсё, *што мусіць цяпер зрабіць Францыя пад няпераможным націскам Амэрыкі, Англіі і Нямеччыны.*

Француская буржуазная лявіца, *якая хоча ўзяць на сябе ўладу ня кажучы ўжо аб сацыялістах, рашуча становіцца на шлях філанямецкай палітыкі.*

Эрыо заявіў, што жаданьні Нямеччыны зусім справядлівыя, і Францыі трэба самахоць (!!!) зрабіць „пекны жэст“ у бок Нямеччыны...

Павадыр сацыялістаў Леон Блюм ідзе яшчэ далей і кажа, што „звольненьне Надрэніі павінна адбыцца безадкладна, бязумоўна і абсалютна незалежна ад... прыняцьця пляну Юнга Нямеччынай...

Але найбольш характэрнай азнакай гэтага зруху ў Францыі— проці Амэрыкі і ў бок Нямеччыны зьяўляецца раптам высунутыя *ўжо нават самім Брыянам (!) сэенсацыйны плян стварэньня „Злучаных Штатаў Эўропы“*, думка аб якіх, спароджаная ў Нямеччыне, дагэтуль разглядалася, асабліва ў Францыі, як „спроба *замаскаванай нямецкай гаспадарчай дыктатуры ў Эўропе*“!..

Цяпер пад пагрозай фінансавай дыктатуры Амэрыкі ў Эўропе, сама Францыя высовае плян „сьпярша гаспадарчага, а пасьля, можа, і палітычнага аб'еднаньня“ Эўропы, падставай якога *сам Брыян кладзе „саюз Францыі з Нямеччынай“*!

Ну, — ціж — сапраўды не цікаўныя рэчы творацца цяпер у Францыі — у тэй запраўднай „гацачцы“, якую перажывае там прыціснутая да муру сваімі-ж учарашнімі „прыяцелямі-саюзьнікамі“ буржуазія, якая цяпер, — ратуючыся ад апошніх кідаецца ў абняцьце свайго найвялікшага ворага, Нямеччыны?!!

—о—

Такім чынам — на нашых вочах распачынаецца апошні акт *ліквідацыі францускай гегомоніі ў Эўропе* — у варунках, пагражаючых або палітычным або фінансавым банкруцтвам Францыі...

У зьвязку з гэтым распачынаецца, можа, нейкі „новы пэрыяд“, у якім на эурапэйскім кантынэнце запануе хіба гаспадарчая, а потым і палітычная гэгэмонія нямеччыны. Бо-ж трэба думаць, што Англія будзе лішне захоплена сваім суперніцтвам з Амэрыкай на морах, у калёніях і паўкалёніях...

А за ўсімі гэтымі падзеямі разварачваецца яшчэ шырэйшы абраз. — Палітычная і эканамічная барацьба, як ведама — сутнасьць буржуазіі. Дык перад намі распачынаецца, можа, ужо новы, але прадбачаны ўжо дасьледчыкамі разьвіцьця сусьветнага капіталізму — у яго навейшай форме *імпэрыялізму* — пэрыяд, калі барацьба гэта будзе адбывацца ужо — не між паасобнымі імпэрыялістычнымі дзяржавамі, нават не між вялізарнымі, але часовымі — ad hoc — коаліцыямі такіх дзяржаваў (як у часе апошняй вайны), але *паміж сталымі вялізарнымі аб'яднаньнямі дзяржаваў...*

—о—

У канцы ўкажам, што ўсе высьветленыя вышэй падзеі бязумоўна і вельмі грунтоўна адаб'юцца і на Польшчы, а значыць, і на нашым краі.

Нямецкая прэса, як і нямецкія дзяржаўнікі, зусім выразна кажуць, што *пасьля свайго палітычнага вызваленьня Нямеччына рубам паставіць справу перагляду сваіх усходніх граніцаў.* Як ведама і *першай заявай* новага англійскага прэм'ера і яго таварышаў было напомненьне, што, Партыя Працы ніколі ня прызнавала справядлівай сучасныя ўсходнія граніцы Нямеччыны...

А ў якіх розных варунках будзе адбывацца гэты „эвэнтуальны“ перагляд польска-нямецкай граніцы — ў параўнаньні з тымі, у якіх яна была праведзена, аб гэтым выразна кажа усё, што вылажана вышэй...

М.

Сяляне і работнікі!

прысылайце падпіску на сваю газэту: „СЬВЕТ“.

Забастоўка мэталёвых работнікаў у Бельску.

„У некалькіх мэталёвых фабрыках у Бельску пакінула працу каля 800 работнікаў, жадаючы падвыжкі заработкаў ад 10 да 15%, а таксама падвыжкі платы для найніжэйшай катэгорыі на 20%. Перагаворы профсаюзу з прамыслоўцамі не далі да гэтага часу вынікаў.

(Gazeta Warszawska, 21.VI)

Пісьмо ў рэдакцыю

Газэты „СЬВЕТ".

Прыймаючы пад увагу, што ў № 3 Вашай газэты з дня 6 ліпня г.г. надрукаваны былі няпраўдныя весткі, датычачыя агульнага Сходу Бацькаўскага Камітэту Віленскае Беларускае Гімназіі з 25/VI 1929 г., гэтым на падставе арт. 32 Загаду Прэзыдэнта Рэчыпаспалітай Польскай ад 10.V. 1927 г. (Дз. У. 1—28 паз. 2) просім зьмясьціць наступнае спраставаньне:

1) Няпраўда, што на прапазыку сябра Каўша аб просьбе звернянай да гр. Астраўскага застаецца надалей Дырэктарам Віленскай Беларускай Гімназіі „Сход адказаў маўчаньнем".

2) Праўда, што Сход аднагалосна прасіў гр. Астроўскага застацца надалей Дырэктарам Віл. Бел. Гімназіі, але апошні катэгарычна адмовіўся.

3) Праўда, што **Бацькаўскі** Сход аднагалосна пры 1 устрымаўшымся вынес папярэдняму прэзыдыюму Бацькаўскага Камітэту падзяку за працу яго над захаваньнем Гімназіі.

За Старшыню Камітэту

(—) **І. Галяк.**

Сэкрэтар (—) **А. Сакалова-Лекант.**

АД РЭДАКЦЫІ. Зьмяшчаючы гэтае спраставаньне згодна закону, за бракам месца тут захоўваем сабе права вярнуцца да гэтае справы ў наступных нумарох. Зварочваем аднак увагу, што падпісаныя асобы зьяўляюцца найбліжэйшымі супрацоўнікамі Астроўскага ў яго працы апошняга часу.

Па галодных раёнах.

Дапамога галодным.

(Крывіцкая гм. Вялейскі пав.).

Давалі ў нас дапамогу некаторым. Запраўды галадуючым, рэдка здаралася, каб далі. Аднак некаторым трохі папалася. Далі-ж не па патрэбе на пражыцьцё галодным. На 5—6 душ сям'і, у працягу двох і больш месяцаў, давалі па 1—2 пуды. Ня маючы ўжо даўно да гэтай дапамогі есьці і сеяць, дык што значыць гэтая дапамога? Калі нехта просіць больш, дык паны войты кажуць, што „вам ужо далі". Як прышла вясна, дык жыць няма чым і рабіць цяжка галодным, а тут і работы шмат: сваё зрабі, і пану трэба рабіць. За гмінную дапамогу выганяюць на адработак на гмінныя работы. Апроч таго, імянна выганяюць адрабляць за дапамогу, на панскія двары. Галодных сялян у нас выганяюць адрабляць абшарніку Аўгустыновічу з двара Слабодка з вёсак, Задубеньне, Вытраскі і інш. Ці могуць адрабіць сяляне, гэтага ня пытаюцца, кажуць: „Калі атрымаў дапамогу дык мусіш адрабіць". (Падаём для цікавасьці ў арыгінале Рэд.)

Ад Крывіцкага селяніна.

Голад і адработкі.

(Вялейская гміна і павет).

Сумна жывецца бедным і галодным сялянам. Няма чаго есьці, няма адкуль здабыць куска хлеба, у запасе ні граша і заработку таксама няма. Часам і ёсьць дзе-небудзь заработак, але ня ўсім. Хутчэй той пойдзе на заработак, хто мае хоць кавалак хлеба, — ня маючы чаго есьці трудна зарабляць. Дапамога была, але вельмі дзіўная. Больш атрымаў той, хто мог-бы і так пражыць, а ёсьць такія, якім трэба было даць, бо і да таго ня было чаго есьці, дык тым зусім не досталося. Хто атрымаў дапамогу, дык таго змушаюць адрабляць. Войт нашай гміны дае загады ўсім галодным, якія атрымалі дапамогу, ісьці на гмінныя работы. Калі зьявяцца галодныя сялянкі і сяляне, ён змушае раўнаваць пляц каля гміны і абгараджваць яго, ды шмат іншых работ. Апрач таго, гоніць да працы над гміннаю дарогаю. Раставіўшы на рабоце, гэты войт ставіць над адрабляючымі прыганятага, які поўнасьцю падпарадкуецца войту. Часам ёсьць і такія здарэньні: хто, атрымаўшы дапамогу, хадзіў на заработак да пана войта на дарогу ці іншую працу, дык пры сплаце войт заработак залічвае за дапамогу.

Лепш тым адрабляць, хто меў хоць трохі хлеба, а той, які нічога ня меў і ня мае, таму вельмі цяжка адрабляць. „Начальнікі" нашыя зусім не зварачваюць увагі, што сяляне галадуюць, ведаюць добра, што нічога няма на пражыцьцё, а змушаюць рабіць многа чаго непатрэбнага. Змушаюць бяліць хаты, зрабіць парадак ў дварох, калі камень ляжыць, дык трэба вынесьці і многа іншых работ. Такіх загадаў ня памятаюць і прадзеды нашы. Войт наш страшыць, што хто ня выканае гэтых загадаў, то зробяць на яго кошт, а потым з яго спагоніць. Сяляне ня хочуць гэтых загадаў выконваць, але пад прымусам некаторыя ўжо пабялілі хаты, а болей ня хочуць, бо ведаюць, што ў **пабеленай хаце галодны ня ўседзіш.** А падаткі сваім чарадом не даюць пакою. Не зважаюць на тое, што сяляне нічога ня маюць на пражыцьцё, самі прадаюць каровы, ратуючыся ад галоднай сьмерці; паны войт і пісар ад выгады аж пабралі наперад пэнсію, і кажуць, што ім яшчэ трэба. Таксама, рада ўхваліла на Беларускую Гімназію ў 28 годзе грошы, дык пан войт ня выслаў і да гэтага часу, кажучы, што распусьціў грошы на другія патрэбы. Мы ведаем, якую ласку маюць такія паны, атрымліваючы штомесяц 350 і больш злотых' дык ім яшчэ мала, але як нам жыць, калі мы ні граша ня маем і хлеб зусім рэдка бывае? Яны і рупяцца і спаганяюць з зусім бедных і галодных сялян неабмяжаваныя падаткі. Дык ім ўраджай заўсёды добры, а да нас ня маюць спачуцьця: маеш ці не, а мусіш плаціць падаткі, а то сэквэстратар на пагатове...

П. В.

Дапамога галадаючым.

(Пастаўшчына).

Амаль увесь Пастаўскі павет галадуе. Некаторыя гміны, дзе голад, дзякуючы беззямельлю і малазямельлю працоўнага сялянства, дасяг свае найвышэйшае ступені, атрымоўваюць г. зв. нейкую дапамогу. І так, каля будынку Пастаўскае гміны можна заўсёды бачыць грамаду абарваных з торбачкамі сялян. Мыляецца той, хто думае, што ўсе яны атрымліваюць дапамогу. Адна старэнькая кабеціна з вёскі Ліпнікі, якой нібы належыцца дапамога, казала, што ўжо другі тыдзень, як прыходзіць за дачай, але дамоў няшчасная заўсёды варочаецца з пустой торбачкай, дзе мусіць пражыўляцца зельлем.

Другая, 65-годняя, якая расказ свой перарывае горкім плачам, хворая, зусім слабая, самотная пралетарка, наракала на здароўе, дзякуючы чаму ня мае сілы хадзіць жабраваць, бо за належнай на паперы дапамогай прыходзіць ужо шосты раз, адтрымоўваючы адзін і той жа, так страшны, даходзячы да жудасьці, для яе адказ: „pszyjdziesz jutro",.

Фактаў падобных ёсьць шмат, і так нават гэта зьнікомая, нязначная панская запамога, часьцей ўсяго трапляе ў рукі заможных, не даходзячы чамусьці да галадуючае беднаты.

П.

Па правінцыі.

Далікатным спосабам...

(Слонім).

Слонімскі Стараста дадумаўся да вельмі „далікатнага" спосабу, каб пашырыць газэту „Życie Nowogródzkie", якую ніхто ня хоча і чытаць. Сабраўшы да прысягі ўсіх солтысаў, ён заявіў ім, што кожнаму будзе прыхоцзіць „Życie Nowogródzkie", а аплату за газэту будуць вылічаць з іхняе пэнсіі па 2 зл. у месяц. Яны-ж павінны раскласьці гэтыя 2 зл. на цэлую сваю Грамаду і сьцягнуць з падаткамі. „ А хто адмовіцца плаціць, паведамце мяне", закончыў Стараста. Вось вам, браты, цікавы абразочак!

Змагар.

Аб будове дарог.

(Казлоўшчына).

Дзень у дзень сяляне ходзяць на працу на папраўку і пракладываньне дарог. Прымушаецца працаваць 10 гадзін у дзень, а ў некаторых мясцох нават вызначаецца колькасьць работы, якую трэба кожнаму зрабіць у дзень і калі хто ня можа вызначанае працы выканаць у дзень, дык ягоная праца гіне, бо дзень не запісываецца. Як справядліва раскладзены шарварак, можна бачыць хоць з наступнага прыкладу: М. Сіняк — удава мае толькі 500 кв. сажняў зямлі — вызначаны шараварак: 1 конная фурманка, 3 пешых работнікі. Лябецкі мае 8 дзесяцін зямлі — вызначана 3 фурманкі і 3 пешых работнікі. Лільпопава з маёнтку Падоле мае каля 2.000 дзесяцін — вызначана толькі 90 фурманак...

Варта адзначыць, што у нас будуюць новую дарогу цераз землі маёнткаў Лільпапавай, Ахрамінскага, цераз якую ніхто з сялян ніколі ня будзе езьдзіць.

Змагар.

Зачыненьне Гуртка Т-ва Беларускае Школы.

(в. Вострава, Старавейскае вол. Слонімскага павету).

21 красавіка 29. г. зьявілася да нас паліцыя і „нязнаны" у цывільным з дэцызіяй ад п. Ваяводы Наваградзкага, узялі ўсе паперы нашага Гуртка Т-ва Б. Ш., а ў бібліятэцы - чытальні патрэбавалі выдачы ўсіх кніжак. Кніжкі папхалі ў мяшкі, шафу запячаталі, уставіўшы туды ўсе партрэты пісьменьнікаў. Была нядзеля, дзень ясны, школьнікі з кніжкамі ў руках прышлі іх мяняць на новыя — бачаць: іх уцеху і радась бяруць, шафа пустая і апячатана. Кніжкі вынесьлі, на воз, дый адвозяць. А дзеткі?. — у адзін голас: „На што ўзялі нашы кніжкі, наш сьвет, наша шчасьце?" Ды са сьлязьмі на вачох магутна запаялі „Ад веку мы спалі". Мілыя, мілыя дзеткі! Вы зразумелі вялікую крыўду, вы адчулі духовы боль, — дык хавайце яе ў сваім сэрцы. За час існаваньня Гуртка Т-ва Беларускае Школы пастаўлена каля 20 спэктакляў, з іх 3 выяздныя ў м. Дзярэчыне. Была сэкцыя цьвярозасьці — моладзь у большасьці кінула піць гарэлку. У бібліятэцы-чытальні было да 500 кніжак і чытачоў пераваліла за 100. З вакалічных вёсак таксама было шмат чытачоў. Як відаць, дачакаліся лепшае будучыні, можна і бяз арганізацыі і кніжак „szerzyć kulturę".

Пакрыўджаны.

„Зачынілі".

У нашай вёрцы Залацеева, Дзярэчынскае вол. Слонімскагд павету быў Гурток Т-ва Беларускае Школы. Гуртком было адыграна некалькі спэктакляў. Вёска прыняла зусім новы выгляд. Моладзь патроху пачала кідаць свае дрэнныя старыя звычаі і брацца за новыя, лепшыя. Але з нейкіх прычын наш Гурток Т-ва Б. Школы зачынілі і разам з ім бібліятэкучытальню. Што-ж зробім, браткі, мелі надзею яшчэ пашырыць бібліятэку, былі сьветлыя лятуценьні аб Народным Доме, але стой! Ці-ж прыдзецца добрыя думкі і лятуценьні заставіць і рукі апусьціць?

Сумуючы.

Якія штучкі прарабляюць паны.

У маёнтку Дабраполь, Моўчадзкае гм., Баранавіцкага пав., які належыць да пана Міржаеўскага, капаюць цяпер возера. Пры капаньні возера працуюць сяляне з вакалічных вёсак, атрымоўваючы па 4 зл. у дзень.

Але, як ведама, над падзёншчыкамі трэба заўсёды стаяць і іх паганяць (ведама, гультаі). Дык каб гэтага не рабіць пан Міржаеўскі выдумаў іншы спосаб. Ён запрапанаваў хлапцом капаць акардова, г. ё. ад пэўнае дзялянкі, тады яны могуць сабе капаць, як захочуць: ці хутка, ці памалу. Некалькі хлапцоў згадзіліся на акорд, ня ведаючы, што за штуку ім выкіне пан. А ён і выкінуў штуку.

Хлапцы, якія працавалі акардова, стараліся як маглі, ведама, каб зарабіць больш. А як прышло да выплаты, дык п. М. заплаціў ім як падзёншчыкам.

Гэткі выпадак быў з сялянамі вёскі Кацьмінаўцы, Гарадыскае гміны: 1) Купрыкам Антонам, 2) Купрыкам Рыгорам, 3) Купрыкам Кастусём, 4) Купрыкам Мікалаем і 5) Арцюком Пятром.

Мала гэтага, пан М. аглядзеўся, што і так яго работнікі „многа" зарабілі, дык цяпер сарваў ім плату ца 3 зл. 50 гр. у дзень.

Мясцовы.

Пераход сялян на хутары

(Крывіцкая волась, Вялейскі павет).

Сьпярша (1924-1926 г.) некаторыя і бедныя сяляне думалі, што на хутарох ляпей жыць, але цяпер ўбачылі, што пераход на хутары ёсьць аканчальная згуба для бяднейшых сялян. Яскравым доказам гэтага служыць вёска Задубеньне. Хаця, трэба адзначыць, што вёска Задубеньне не хацела хутароў, але Земскі Камісар Вялейскага павету, дзякуючы сваей спрытнасьці, сабраў патрэбны лік (10%) ахвотнікаў, каб парэзаць Задубеньне на хутары. У гэтай вёсцы да пераходу на хутары хапала лесу, пашы даволі, а цяпер чуць ня ўсім прыходзіцца аддаваць скаціну на пашу, за што трэба плаціць 5-6 пудоў жыта і кожны дзень трэба ісьці за 2-3 вярсты даіць карову. Дроў цяпер зусім ня маюць, бо ўвесь лес высеклі пры пераходзе на хутары. Усе вёскі, якія парэзаны на хутары ў Крывіцкай воласьці, былі скамасаваны са згоды меншай і багацейшай часткі гаспадароў.

Гушчар.

Прыгон на карысьць клеру.

(З Войстамшчыны).

У нашай Войстамшчыне запанаваў ужо запраўдны прыгон. Тыя сяляне, якія атрымлівалі дапамогу ад ураду, як бедныя, мусяць цяпер адпрацаваць за даванае жыта і другія прадукты. Працуюць цярэбячы магільнік, а дрова адвозяць да мяйсцовага ксяндза. Ці-ж не запраўдны прыгон?

З-пад Войстама.

Баларускія спэктаклі і ксёндз.

Беластоцкаю Акружною Управай Т-ва Беларускае Школы 29 і 30.VI.29 году у м. Заблудаве быў наладжаны спэктакль - вечарына. Адыграны былі наступныя п'есы: „Пярэстая Красуля" і „Конскі партрэт". Потым прапяяў хор некалькі беларускіх песень. Спэктакль абодва дні прайшоў надта добра, і пакінуў сярод масаў вялікае ўражаньне. Цікава аднак — пэўным асобам становіцца „зайздросна", што беларусы праводзяць такую працу, дык ім трэба перашкодзіць.

Вось заблудаўскі ксёндз, даведаўшыся аб гэтым, хацеў перашкодзіць. Сабраў Беластоцкае „Кул-

ко Млодзежы" і якраз у гэты дзень хацеў паставіць польскую штуку ад гадз. 3 да 7 увечары. Збор меўся пайсьці на касьцёл, які будуецца ў Беластоку.

Калі публіка Заблудава даведалася, што прыехалі беларусы з Беластоку і будуць ладзіць сваю вечарыну, дык ім не ўдалося прадаць ані воднаца білету. Пасядзеўшы ад гадз. 2 да 6-ай увечары, паехалі.

У беларусоў была перапоўнена саля. **Гледач.**

Зьбяднеў.

У Астроўскай гміне, Баранавіцкага павету ёсьць двор графа Патоцкага. Двор даволі вялікі.

Сяляне-ж акалічных вёсак маюць пастолькі зямлі, што каб выхаваць якую адну карову ці каня, змушаны ісьці і рабіць сена на балота гр. Патоцкага, пры гэтым плацяць за гэтае сена столькі, колькі граф зажадае.

Так ўжо гэта вядзецца з даўных-давён.

Так, як балота графа П. даволі далёка ад вёсак, дык сяляне на работы заўсёды езьдзілі конна альбо вазамі. Бо ведама-ж несьці ўсё на сабе 15-10 вёрст, а то і больш, даволі цяжка.

Але вось, у гэтым годзе пан Патоцкі агледзеўся, што сяляне, едучы рабіць сена, вельмі многа топчуць травы і ўзяў ды забараніў езьдзіць на балота з коньмі і вазамі.

Дык вось цяпер нашы сяляне не толькі што плацяць графу за сена столькі, колькі ён хоча, але яшчэ змушаны ісьці пяхатою 10-15 вёрст і нясьці на плячох ўсе патрэбныя прылады ды ежу.

Гэтакі лёс спаткаў сялян вёскі Тухавічы, Астроўскае гміны.

Мясцовы.

З жыцьця самаўрадаў.

Як у нас адбыліся выбары ў гмінную раду.

(З Войстамшчыны, вялейскага павету).

Дня I-III. 1929 г. адбыліся у нас выбары ў гмінную раду, якія праходзілі пры вялікай агітацыі розных панкоў і панскіх падлізаў.

Як не стараліся гэтыя панкі, каб правясьці сваіх кандыдатаў, але дарэмна, народ ужо і ў нас асьведаміўся, спазнаў, дзе праўда і дзе крыўда і хаця выбары па вёсках кандыдатаў на гміннае сабраньне адбываліся нясьведама на карысьць іх — панкоў, усё-ж такі правёў 10 сваіх кандыдатаў, каторыя, спадзяёмся, будуць бараніць інтарэсы бяднейшага сялянства, а падпанкам, усяго ўдалося правясьці толькі 2-х сваіх кандыдатаў, і то аднаго выбарчая камісія проста ўкрала са сьпіску ім варожага, на карысьць сьпіску панскіх служкаў, несправядлівым аблічэньнем галасоў. —

Выбаршчык.

Выбары ў самаўрады.

Па ўсей Слонімшчыне адбыліся выбары ў гмінныя самаўрады. Ува ўсіх гмінах поўнасьцю закончаны пад кіраўніцтвам п. Старасты. Мэтады выбараў бадай у кожнай гміне былі ўсё новыя. Прайшло ня ўсюды добра, „jak się należy". Асабліва вось, у нашай гміне Старавейскай, дык ніяк не выбяруць. Бо ўжо былі адныя выбары і перавыбары. „Разумныя" панадумалі ашукаць „дурных" сялян. Мандаты падзялілі так, як гэта ім спадабалася. Вось прыклад: абвод № 2 — Луконіца павінен быў мець 10 мандатаў, а ім далі 25 бо там „свае людзі" і „палякі" (шляхта) і абвод № 4 — Вострава — трэба 19 мандатаў — далі 12 мандатаў, бо там сьвядомыя сяляне і г. д.. 15 траўня адбываліся выбары. Вынікі — у Галынцы выбары „rozwiązane", бо люднасьць пажадала выбраць пасла Крынчыка, які да таго абводу належыць. Пан заступнік Старасты сказаў, што „W imieniu p. Starosty pozbawiam pana posła prawa być wybranym". Але народ, каго хацеў, таго і выбіраў, ды ня толькі падпанка ня выбраў, але нават і ніводнага панскага падлізьніка. Пан заступнік выбары палічыў неправільнымі ды зажадаў нанава перагаласаваць. Тады пасол Крынчык пачаў гаварыць да народу і тлумачыў гэтую тактыку п. заступніка. Апошні разьвязаў сход і калі народ стаяў і слухаў слова пасла, дык камэндант пачаў разганяць масу. У Луконіцы паўпанак Туровіч пасварыўся з сваімі братанкамі, і прыкінуўся абаронцам сялянства, стаўшы проці сучаснага войта Анацкага. Чуць не дайшло да бітвы. У Старым сяле прайшлі людзі „pożądni" — паны, паўпанкі, ды асаднікі. У рэшце абводаў—Вострава і Плецянічы сяляне, каго хацелі, таго і выбіралі. Але ўсё-ж такі сяляне ўнясьлі да п. Ваяводы пратэст проці неправільнага падзелу мандатаў. Апроч таго гэтыя выбары яшчэ не адбыліся. Праз пэўны час вызначаны паўторна перавыбары па ўсей гміне. Мандаты выбаршчыкаў нанова былі падзелены.

Наступілі выбары другі раз, якімі зацікавіліся, ня толькі сялянскія масы, жанчыны і дзяўчата, але і паліцыя у мундурах і бяз мундуроў, бо ўжо прыехаў у Галынку Павятовы п. Камэндант і 4 конных паліцэйскіх з Слоніма ды „асоба" бяз мундура, якая ў в. Вострава забрала бібліятэку падчас ліквідацыі Гуртка Т-ва Б. Школы. У выніку ўсяго гэтага зноў у Галынцы выбары не адбыліся, бо п. Стараста не дазваляў нават увайсьці ў гумно паслу Крынчыку, дзе адбываліся выбары а прыказаў забраць яго на пастарунак, што паліцыя была і пачала выконваць. Ня гледзячы на прад'яўленьне пасольскай легітымацыі, пасла Крынчыка ўсё-ж такі ўзялі пад рукі і вялі. Увесь народ выйшаў з гумна, перакінуўшы стол. пачалася мітусьня. Раптам прыскакала конная паліцыя. Бачучы, што народ не баіцца, коні пачалі рабіць выскакі на месцы З масы пачуліся розныя лёзунгі. Адзін хлапец з Галынкі —Савосік— застаўся арыштаваны, тыдзень прасядзеў і быў выпушчаны пад каўцыю 200 зл.. Сход зноў быў разьвязаны. У Старым Сяле, калі пачалі выбіраць, дык Юшкевіч, прадстаўнік Староства, прасіў выбіраць „пожондных" гаспадароў і ўказаў на пана Кундзіка (гэта каханак ўдавы абшарніцы Палхоўскае—былы эканом) зараз-жа адна кабета адказала: „які ён гаспадар?" „Ён байструк, парабак панскі". Чуючы гэта п. Кундзіч капялюш у рукі ды ўцекі, а за ім і пані.

Цяпер як толькі за каго трэба галасаваць, дык сяляне пытаюцца: гэта які: правы ці левы? Як пачуюць адказ — правы, то 10-20 галасоў, а левы то 120-125 галасоў. Прайшлі тыя, каго жадала большасьць. Пасьля аканчэньня выбараў адчытана, хто прайшоў, ды народ разышоўся. Пасьля чуем, што і ў Старом Сяле не адбыліся выбары, бо абвадовы выбарчы камітэт не падпісаў пратаколу выбараў. І вось прайшоў ужо месяц з таго часу, а аб выбарах рады ні слуху ні духу. Пан Генрых Анацкі надта стараўся, каб зноў у войты папасьці, ды хутчэй дастаць эмэрытуру але мусіць перастараўся. Сяляне радзіліся ўжо, што калі будуць перавыбары 3 раз, то пойдуць масава цэлымі вёскамі. Сумліўна, ці да сьвяткаваньня гадавіны першых выбараў, ўдасца сабраць новую раду. Але бабы і тыя зацікавіліся выбарамі ў самаўрады.

Выбаршчык.

З жыцьця Савецкай Беларусі.

У калектыўныя гаспадаркі.

Беларускі пісьменьнік З. Бядуля выехаў ў калектыўныя гаспадаркі Меншчыны для азнаямленьня з іх жыцьцём і бытам. У калектыўных гаспадарках пісьменьнік будзе зьбіраць матэр'ял для другога тому раману, „Язэп Крушынскі". Першы том раману ў выданьні Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва вышаў ужо з друку.

Пабудова клюбу харчавікоў у Менску.

На рагу Інтэрнацыянальнай і Камсамольскай вуліц будуецца клюб для рабочых харчавікоў Менску. Будынак клюбу будзе двухпавярховы. Заля для гледачоў разлічана на 600 чал.. Клюб будзе мець асобныя пакоі для ўсіх гурткоў, чытальню, бібліятэку і г. д.. Акрамя таго, пры клюбе будзе абсталявана спэцыяльная спартыўная заля. Пабудова клюбу будзе каштаваць 340 тыс. руб.. Сканчэньне пабудовы мяркуецца да I-га студзеня 1930 году.

Дом адпачынку ў Воўчкавічах.

З 15-га чэрвеня ў Воўчкавічах адкрываецца дом адпачынку для батракоў і лясных рабочых. На працягу сэзону праз дом адпачынку будзе прапушчана каля 300 чалавек. Абсталяваны спэцыяльны пакой для дзяцей батрачак на 10 чалавек.

Перавод мазырскіх прадпрыемстваў на электроэнэргію.

28 мая перайшлі на электраэнэргію цэлы рад прадпрыемстваў мазырскага камунальнага трэсту. Электраматоры ўстаноўлены на фабрыцы „Прафінтэрн", млыне, друкарні і бровары. Пераход гэтых прадпрыемстваў на электраэнэргію дапаможа ўзьняць вытворчасьць працы, павялічыць эканомію сродкаў і патаніць сабе кошт прадукцыі.

Сухотных рабочых у санаторыі.

Усяго за 1928 г. з 447 агледжаных хворых было паслана ў санаторыі 237 чалавек. Тэрмін пабыту ў санаторыі 6 тыдняў. Сёлета магчымасьці санаторнае дапамогі хворым на сухоты пашыраюцца. Зараз Менск мае для застрахаваных 24 месцы ў Сасноўках, 9 — у „Чырвоным Кастрычніку", 26 месц у начным санаторыю.

Унівэрсытэцкі гарадок.

Калегія Народнага Камісарыяту Асьветы азнаёмілася з ходам будаўніцтва ўнівэрсытэцкага гарадка. Прызнана, што будаўніцтва праходзіць здавальняюча. Тэхнічнаму нагляду Народнага Камісарыяту Асьветы запрапанавана прыняць усе меры да сканчэньня абсталяваньня мэдычнага, анатамічнага, прыродазнаўчага і хэмічнага карпусоў. Першыя два карпусы павінны быць скончаны да кастрычніка, а другія два — да I-га лістапада. У Беларускае дзяржаўнае будаўніцтва ўнесена прапанова аб зьніжэньні ў гэтым сэзоне кошту будаўніцтва на 5% за кошт рацыяналізацыі вытворчасьці.

Калегія прызнала патрэбным у тэрміновым парадку прыступіць да праэктаваньня 4-га корпусу клінікі, які адводзіцца пад наскурнавэнэролёгічную клініку.

Новая беларуская бібліятэка.

Работы па будове новага будынку Беларускай Дзяржаўнай бібліятэкі перададзены гандлёваму будаўніцтву. Народны Камісарыят Асьветы адпусьціў 500 руб. на складаньне праэкту абсталяваньня чытальных залаў і іншых памешканьняў бібліятэкі. Загадчыку дзяржаўнай бібліятэкі даручана ў 2-х тыднёвы тэрмін падаць каштарысы на поўнае ўнутранае абсталяваньне бібліятэкі—кнігахавальні.

Закончылася электрафікацыя Брылеўскае цагельні.

14 чэрвеня г. г. на Брылеўскай цагельні скончылася электрафікацыя. У зьвязку з гэтым мяркуецца пусьціць цагельню ў тры зьмены. Зараз адна печ выпускае штодзенна да 14-ці тысяч штук цэглы, а з 14-га чэрвеня другая печ будзе выпускаць да 18 тысяч штук цэглы.

З Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту.

Арганізаваны прыймовыя камісіі. Пры ўсіх факультэтах унівэрсытэту арганізаваны прыймовыя камісіі. Старшынёю факультэцкай камісіі мэдычнага факультэту назначаны праф. Кроль, пэдагагічнага факультэту— Потуховіч, праўгасу—праф. Вальфсон.

Выпускі студэнтаў. 15-га чэрвеня адбудзецца чарговы выпуск студэнтаў пэдагагічнага факультэту Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту, Выпуск студэнтаў мэдычнага факультэту назначаны на 29 верасьня.

Камандыроўкі на каапэрацыйныя курсы. Беларускі каапэрацыйны саюз атрымаў тры месцы на каапэрацыйныя курсы Цэнтральнага Саюзу ў Маскве. Ны вышэйшыя каапэрацыйныя курсы ў Ленінградзе Беларускі Каапэратыўны Саюз камандыраваў 4-х чалавек.

-х- У Беларускім Дзяржаўным Выдавецтве вышла з друку кніжка Цішкі Гартнага на польскай мове „Новэлі", у перакладзе Гельтмановай. У кніжку ўвайшлі апавяданьні са зборнікаў „Трэскі на хвалях" і „Прысады".

-х- 25 красавіка ў Доме Пісьменьнікаў адбыўся агульны сход пісьменьнікаў усіх літаратурных аб'яднаньняў. З дакладам аб пляне выданьняў нацыянальнай літэратуры на расійскай мове выступіў прадстаўнік Дзяржаўнага Выдавецтва Р.С.Ф.С.Р. — Равіч-Чаркаскі.

-х- 17 мая вандроўны тэатр пад кіраўнітгвам Галубка выехаў для абслугоўваньня Гомельшчыны.

Тэатр прабудзе ў акругох 2 з паловаю месяцы.

-х- У сераду 15 мая ў Доме Пісьменьнікаў адбыўся ўрачысты сход, прысьвечаны ўшанаваньню 30-цігадовага юбілею мастацкай працы мастака Я. Кругера. Сход адкрыў уступнай прамовай старшыня „Гуртка па вывучэньні мастацтва" Ів. Цьвікевіч. З прывітаньнямі выступіў ад Галоўмастацтва Б. С. С. Р.—Дыла, ад жыдоўскага аддзелу Дзяржаўнага музэю — Пілес, ад „Т-ва дрампісьменьнікаў і композытараў" — Красінскі, ад мастацкага аб'яднаньня „Ромб" — Кашталянскі і інш.. Даклад аб жыцьці і творчасьці мастака Кругера зрабіў праф. Шчакаціхін. У адказным слове юбіляр расказаў, як нязвычайна цяжка было ў царскія часы атрымаць бедняку-жыду мастацкую асьвету і адзначыў тыя шырокія магчымасьці для работы, якія ёсьць цяпер.

-х- Беларуская Акадэмія Навук атрымала запрашэньне прыняць удзел у працах зьезду клясычных філёлёгаў у Пазнані, які адбудзецца ўлетку г. г..

-х- У канцы мая ў Беларускую акадэмію Навук мае прыехаць акадэмік Саюзнай і Украінскай Акадэміі Навук Пэрэтц, які выступіць з дакладам на тэму: „Старажытная беларуская літэратура".

-х- Падрыхтоўваецца вялікі мастацкі фільм, які адлюструе прыроду, эканоміку, быт і культуру Савецкай Беларусі. У фільме будуць матэр'ялы з жыцьця асобных акруг Б.С.С.Р Агульнае навуковае кіраўніцтва пастаноўкай фільму і складаньне сцэнара ўзяў на сябе праф. Смоліч. Фотографаваньнем будзе кіраваць рэжысэр В. Вайншток, асыстэнтам у яго будзе А. Ольшанскі.

Рэдактар — Выдавец АЛЬЖБЕТА МАЛЬЧЭЎСКАЯ. Беларуская друкарня Ім. Фр. Скарыны, Вільня, Людвісарская 1.